

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 16. Circa consensum Coactum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

Sectio II. Dubia, De Consensu Coactio. iij

tem v. *Impedimentum, impend. 14. q. 1. n. 2.* addit, sola coniugia, & alia laticia signa absque sponſæ traductione, nullam esse culpam, ratione generalis consuetudinis hæc permit- tentis.

Ego quidem existimo, solas nuptiarum benedictiones hoc tempore sub mortali esse prohibitas. Quia generali consuetudine receptum esse video, ut sponſæ eo tempore in spon- si domum traducantur, conuiuiaque fiant, ac alia laticia signa coniuuentibus Prælati exhi- beantur. Quare si hæc moderata sint, nullam culpam agnosco: si aliquantulus sit excessus, solum venialem mortalem autem minimè, ni- si ubi nimis adesset excessus, ita vt Sanctitati horum temporum notabiliter detraheretur: & ania notabilis iure optimo scandali spectan- tium exhiberetur animis. Vnde Palud. in 4. dist. 3. 2. quæst. 1. art. 4. num. 17. mitius est locutus, docens, prohiberi nuptiarum celebrationem his temporibus ob lasciuas iis valde dissen- taneas. Quamuis enim iura rigidius loquan- tur, vt patet ex c. Nec uxorem. 33. quæst. 4. ubi uxorem duci, ac conuiuia fieri absolute prohi- betur: generalis consuetudo hunc iuris ri- gorem temperauit, & ferè ad solas nuptialium benedictionum prohibitionem reduxit.

DVBIVM CLIX.

An sit peccatum interdictio Feriarum tempore matrimonium con- summare.

Est peccatum. Quia c. Nec uxorem 33. quæst. 4. interdicitur traductio sponſæ illo tempo- re: cuius ratio nulla esse potest, nisi vt copula carnalis vitetur. Et quia cap. Non oportet. el. 2. 33. quæst. 4. præcibitur, separandos esse cele- brantes nuptias hisce diebus: quod nequaquã fieret, si copula non esset tunc prohibita, sed sola solemnitas. Non enim fieret personarum separatio, sed alia poenitentia imponderetur. Poena enim non debet culpæ quantitatem ex- cedere. Quæsiuit de iis, quæ sunt à maiori parte Capituli. Sic D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 17. Rol. v. Impedimentum, imped. 17. Angel. v. Debitum, numer. 1. Syluest. verb. Matrimonium 7. quæst. 2. Tabie. & alij penes Sancium citandum. Caiet. sum. v. Matr. Armil. lib. 1. nu. 64. Barthol. de Ledes. dub. 60. de matr. Quorum alij mortale, alij ve- niale esse opinantur.

Peccatum non est. Quia nulla est consum- mandæ matrimonium hoc tempore prohibitio: quare etiam prima consummatio vacat pror- sus culpa ex hac parte, nisi alia circumstantia mala vestiatur. Hoc ostenditur, quia textus pro prima sententia citati, solum benedictionem nuptiarum, traductionemque sponſæ eo tem- pore prohibent: nec traductio interdicitur vi- tandæ copule causa, sed propter vana laticia signa, illam solita comitari, quæ temporis il- lius dedecent sanctitudinem. Certè si ob tem- poris reuerentiam tunc est prohibita consum- matio, non minus illius Sanctitati detrahitur per primam consummationem, quam per se- quentes: & si uel sponſa sit benedicta, siue non, cum tamen Doctores contrarij in hoc duplici

casu copulam excusent. Ita Naua. sum. cap. 22. num. 71. Sæ de impedim. non dirim. num. 2. Petr. de Ledes. quæst. 58. art. vni. Sanchez libr. 7. d. 7. num. 23. Basil. lib. 6. cap. 8. num. 9. Coninch. & Filiuc. quos refert ac sequitur Diana part. 3. tract. 4. resol. 266. Trul. libr. 7. cap. 11. dub. 4. num. 1.

Existimo, huic hærens sententiæ, tempore orationi dicato, multo veriore esse senten- tiam, vacare culpa copulam coniugalem, & solummodo esse consilium tunc abstinere, vt probat Sancius l. 10. tota d. 12. Ex quo infero petenti tunc debitum, non posse opponi temporis exceptionem, sed ea non obstante, sub præcepto esse reddere.

CAPVT XVI.

Circà consensum Coactum.

DVBIVM CLX.

An metus cadens in virum constans rem iniuste incussus irritet, matrimonium.

Non irritat. Quia alia Sacramenta vt Baptismus, Confirmatio, Ordo, Ex- tremæ vniõis suscepta metu, valida sunt: Ergo & matrimonium. Et quia alij contractus metu initio ipso iure validi sunt, quamuis per Iudicem rescindendi. Nec vide- tur maior ratio de matrimonio, quam de alijs contractibus, cum omnes contractus mutuo consensu perficiantur. Sic Cardin. Cap. 2. de his, quæ vi, quæst. 1. Alij, quos pressio nomine refert D. Thom. in 4. dist. 29. q. vni. a. 3. quæstio. 1. reser- runt, tale matrimonium, si re vera consensus adsit, validum esse in foro conscientie, & so- lum in foro externo irritum. Quia Ecclesia præsumit, eum qui cogitur contrahere, men- daciter protulisse verba, & absque consensu interno. At cum ad interhum consensum in matrimonio non possit dari coactio, sed solum ad verborum prolationem, si verè adsit inter- nus consensus, is est liber: Ergo matrimonium eo consensu contractum liberum erit, & con- sequenter validum quoad Deum. Sic Goffred. de Fontib. citatus à Scotò in 4. dist. 29. q. vni. in margine.

Irritat omnino foro in vtroque. Quia in Cap. Veniens, el. 2. de sponsal. est casus huiusmodi. Irritas quæ- stiones. Quidam contraxit sponsalia cum puella, & nò accessit ad ipsam postmodum cum alia est in- uentus, & coactus eam ducere per verba de præsentibus: quæstum fuit à Pontifice, vtrius ha- rum esset maritus? & ille respondit: Si inue- neris, quod primam post fidem præstitam cognouit, ipsam cum eo facias remanere: alioquin secunda, nisi metu coactus, qui possit cadere in virum con- stantem, eam desponsauerit: adherere facias, vt uxori. Ergo aperte definit, matrimonium tali metu contractum esse irritum. Ità D. Tho. ci- tatus.

ratu. D. Bonau. in 4. dist. 29. quæst. 1. num. 5. Scot. qu. vii. Durand. quæst. 2. nu. 3. Richar. art. i. quæst. 1. q. vii. art. 3. concl. 1. numer. 17. So. us quæst. 1. art. 3. Henric. lib. ii. cap. 9. numer. 1. Barth. à Ledes. dub. 23. post 2. conclus. Sanchez libr. 4. d. 12. numer. 18.

674
Hoc verum
esse reor. pri-
mam impro-
bans senten-
tiam.

Cum his sentio, primam sententiam tanquam omnino falsam improbens. Nam ceteri contractus, & si semel validi sint, possunt facile ob metum illatum rescindi per Iudicem: at matrimonium semel validum, cum sit Sacramentum indissolubile, nisi ante consummationem per Religionis ingressum, vel Pontificis dispensationem non posset Iudex rescindere. Certè alia sacramenta inibi enumerata non possunt ab Ecclesia irritari: matrimonium, cum sit contractus irritari potest: & ita irritavit, quando metu contrahitur. Ceterum, falsum iudico, Ecclesiam præsumere in matrimonio coactio non adesse consensum.

DVBIVM CLXI.

An metus cadens in virum constantem iustè illatus, irritet matrimonium.

675
Matrimonium
irritat.

Quamvis metus iustè incutiat, non valet matrimonium. Quia Cap. Veniens, el. 1. de sponsal. decernitur, irritum esse matrimonium, ad quod pater coegit iuvenem repertum cum filia eodem in lecto, & tamen videtur iustè coegisse, cum iuvenis in culpa fuerit: Ergo nil confert ad matrimonij valorem, si metus sit iustè illatus. Sic Glos. ad c. Veniens, ubi ait, inde sumi argumentum, ut excuset metus quamvis eum passus sua culpa in illum incidit. Hostiens. ibi. Ioan. Andr. 8. Anchar. n. 6. Henric. n. 8. Præpos. n. 5. Neuo n. 18. Conar. l. 4. Decretal. p. 2. c. 3. §. 4. n. 15. Ledes. 2. p. 1. q. 49. a. 3. Vega l. 3. su. casu 235.

676
Non irritat
matrimonium.

Metus iustè illatus minime irritat matrimonium. Quia quoties metus incutitur alicui damni debiti delicto, quem incutiens iustè inferre potest: tunc magis censetur ille metus oriri ex lege ac natura delicti, & proinde ab intrinseco incutit: eo quod intra illum est iusta causa timendi, initium que & radix timoris. Ità Cardin. Cap. Veniens. Goffred. sum. 1. de iis, quæ vi. n. 3. in a. solut. Hostiens. ibi. solut. 1. Ioan. Andr. numer. 8. Abbas nu. 8. Antoni. Cap. Cum locum, nu. 11. d. sponsal. Gutier. de iuram. p. 1. c. 57. nu. 5. Sylvest. v. Metus q. 6. Angel ibi. n. 7. Medi. Vega, & alij, quos citat, exponit, ac sequitur Sanchez l. 4. d. 23. n. 3.

677
Hoc minus
probabilior.

Hanc sententiã probabiliorē reor. Nam dū quis malum iustum minatur reperto in delicto verbi gratiā. Te acculabo, nisi matrimonium contrahas: non censetur metum inferre, sed potius metum iam ex delicto conceptum auferre, offerendo immunitatem, si ducat uxorem. Porro in casu x. Cap. Veniens expresso, dixerim patrem violatè puellæ iniustè iuvenem coegisse interficere volens, quod erat iniustum: ex quamvis non constet ex textu, fuisse timorem morti incussum, cum generaliter de timore cadenti in virum constantem loquatur: constat tamen, ex expositione Hostiensis, Goffredi.

Ioan. Andreae, Henrici, Alchirani, Cardinalis, Abbatis, le halem communionem illam extitisse.

DVBIVM CLXII.

An Metus cadens in constantem virum irritet matrimonium solo iure naturæ, & non Ecclesiastico.

Irritat solo iure naturæ, non Ecclesiastico.

Quia summi Pontifices non videntur novam irritantem matrimonia coacta constitutionem edidisse, sed tantum declarasse, ea fuisse irrita: nullus enim invenitur textus ea irritans, sed omnes irrita esse supponunt. Cap. cum locum. Cap. Constitutioni. Cap. Veniens, & Cap. significavit, de eo, qui duxit in matrimonium. agunt de matrimoniis iam contractis, & declarant, si metu sint inita, esse invalida: nec potuit Ecclesia matrimonia illa iam contracta irritare, si ante ea decreta valida essent: Ergo iure ipso naturali erant irrita. Sic D. Tho. in 4. dist. 29. quæst. vii. a. 3. quæst. innc. 1. Alcihodor. lib. 4. sum. tract. 9. c. 7. q. 5. Richar. in 4. dist. 29. a. 1. quæst. 1. Scot. in 4. dist. 39. quæst. vii. D. Bonau. ibi. quæst. 1. num. 5. Almain ibi, quæst. 1. Carthus. quæst. 2. D. Antonin. part. 3. tit. 1. c. 7. Barth. à Ledes. de matrim. dub. 23. concl. 3. Moli. tom. 2. de iust. tract. 2. d. 326. Palat. in 4. dist. 19. d. vii. Ludou. Lop. pa. 2. Instruit. de marr. cap. 10.

Irritat solo iure Ecclesiastico non naturæ: unde sicut Ecclesia irritavit matrimonia clandestina, inhabiles reddendo contrahentes ad sic contrahendum: irritavit matrimonium metu extortum, inhabilitando personas ad huiusmodi gerendo contractum. Quia si metus iure naturæ matrimonium irritat, aut id provenit ratione iniuriæ: & hoc non, in metu enim levi invenitur iniuria obligans ad restitutionem, & tamen non irritat matrimonium. Aut provenit ex eo, quod tollit libertatem: & hoc etiam non: nam saepe metus levis similiter, & fortius plena libertate privatur: sine dubio enim hominem avarum magis priuat libertate amittendæ pecuniæ metus, qui non cadat in virum constantem, quàm mæcipium metus flagellorum, qui in virum constantem cadit. Cum ergo metus levis, in quo vtraque ratio reperitur, quæ in metu gravi, non irritet matrimonium signum est, metum gravem non iure naturæ, sed Ecclesiastico, quod ita in solo gravi hoc statuit, irritare. Ità Durand. in 4. dist. 29. quæst. 2. num. 67. Palud. ibi. quæst. 1. a. 3. concl. 2. nu. 20. Sotus quæst. 1. a. 3. Ledes. 2. p. 49. a. 3. Henric. l. in c. 9. n. 1. & 3. Aragon. 2. 1. quæst. 88. a. 3. Sylvest. v. Matrimonium 8. quæst. 11. disto 3. Armil. v. Matrimonium, numer. 41. Tabiena v. Impedimenta imped. 9. q. 2. n. 3. Navar. sum. c. 22. n. 50. Sanch. l. 4. d. 14. n. 2.

Hoc verius existimo. Quia Baptismus in adultis exigit ad eius valorem voluntatem, & intentionem suscipientis, & tamen voluntas metu gravi coacta sufficit ad eius valorem Cap. Maiores, de Baptis. & Cap. de Iudeis, 45. d. Ergo similiter fat esset ad matrimonij valorem consentus

Secl. II. Dubia, De Consensu Condit. 121

consensus coactus nisi Ecclesia oppositum statuisset: & subinde solo iure Ecclesiastico erit irritum. Fateor equidem, illos textus non habere statutorum formam, & ita non constare, ubi talis irritatio scripta sit: habetur tamen tot Doctorum traditione, Pontificesque in illis decretis ostendunt, more & usu id semper fuisse observatum, ut matrimonium metu gravi extortum sit irritum. Sicut licet non habeatur expressum decretum Ecclesie irritantis matrimonium fidelis cum infideli, id tamen ita esse constat ex antiquissima Ecclesie traditione.

DVBIVM CLXIII.

An inter fideles valeat matrimonium gravi metu contractum.

⁶⁸¹ *Non valet.* Quia quamvis Ecclesie statutum irritans, apud illos vim minime habeat: ius gentium ac civile irritat, idque efficere potest quatenus matrimonium est contractus quidam civilis. Sic Henricus *l. 11. c. 9. n. 1. Sotus in 4. dist. 29. q. 1. a. 3. ad 5. Ludou. Lop. part. 2. Instrucl. de matr. c. 40.*

⁶⁸² *Valeat quidem.* Quia id ex iure gentium non est ius, ius enim gentium est, quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, apud omnesque perque custoditur, ut habetur *l. Omnes populi 9. ff. de inst. & iure*, unde ius gentium dicitur, quod ex principiis naturalibus rerum consideratum in ordine ad aliquem finem per viam conclusionis elicitur: nec ad constituendum tale ius fuit necessarium, omnes homines simul in aliquem locum confluere: id enim impossibile esset; sed ipsa naturalis ratio id singulos per se docet, si ergo tali iure matrimonia coacta essent irrita, sequitur, eorum nullitatem deduci tanquam conclusionem ex principiis naturalibus: ergo ex se habent esse irrita, & non ex iuris gentium statuto. Ita Sanchez *l. 4. d. 1. n. 3. Petrus de Lede. de matr. quæst. 47. art. 3. dub. 1. concl. 5.*

⁶⁸³ *Existimo validum esse matrimonium inter infideles metu coactum, nisi apud illos sit lex civilis illud irritans.* Potest enim id civilis lex efficere, quatenus est civilis contractus.

DVBIVM CLXIV.

An matrimonium metu extortum sit omnino nullum: unde alteruter altero iniuncto possit sine gravi periculo resilire.

⁶⁸⁴ *Matrimonium metu extortum non est omnino nullum, ita ut possit qui libere consensit, resilire: sed tenetur congruo tempore arbitrio prudentis expectare, an alter velit stare matrimonio, & lethaler delinquit, si non expectat.* Quia cogens aliquem ad matrimonium secum contrahendum, maximam ei irrogat iniuriam circa matrimonium: Ergo tenetur, eam rescire, offerendo ratificationem illi us si coactus id eligat. Certè maiorem ei intulit iniuriam quam si decessisset fidei contrahendo: sed hic. *Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.*

tenetur restituere, legitime consentiendo: Ergo à fortiori is, qui coegit. Sic Richardus *in 4. dist. 29. a. 2. qu. 1. Sylvest. v. Matrim. 8. qu. 11. dicto 4. Navar. sum. c. 22. n. 5. Palaci. in 4. dist. 29. d. vni. Henricus l. 11. c. 10. n. 5. & alij.*

⁶⁸⁵ *Matrimonium metu extortum nullum omnino est, nec tenetur cogens in foro conscientie illud perficere donec per Iudicem condemnatur, sed liberè, altero iniuncto, potest resilire, nisi aliquod grave damnum sit secutum.* Quia aut tenetur ratione delicti coactionis in illius poenam, & hoc Iudicis condemnationem exigat, antequam nullus tenetur subire poenam. Aut ratione iniurie illata per coactionem: & hoc non; non enim est tanta coactionis iniuria, quando aliud damnum inde non sequitur, ut aliter quam per matrimonium resciri nequeat. Vel tenetur ea ratione, quia ex parte sua se obligavit: & hoc non; nam etiam quando fuit contrahens ignarus metus, vel dolus, in nullaque fuit culpa, ex parte sua se obligavit, & tamè tunc non tenetur: Ergo nulla est ratio, cur teneatur. Sic in alio simili Sotus *in 4. dist. 35. q. vni. a. 2. Angl. p. 1. de matr. quæst. 10. a. 1. dub. 1. concl. 4. Barth. de Lede. de matr. dub. 31. concl. 3. Scot. in 4. dist. 25. q. vni. Merina C. de resit. q. 33. Conrad de contrah. lib. 9. d. 1. Sanchez l. 4. d. 1. n. 5.*

⁶⁸⁶ *Hoc probabilius reor, quia contractus onerosus cu sit ex utraque parte suapte natura obligatorius, ut in eo servetur æqualitas, aut utraq; pars manere debet obligata, aut neutra.* Cum ergo in coacto nulla consurgat obligatio, nulla etiam obligatio in cogente consurgat. Certè non omnis iniuria debet in eodem bonorum genere reparari, maximè cum non tanta sit hæc, ut digna sit tantæ satisfactione, ut est matrimonium.

DVBIVM CLXV.

An contrahens fidei matrimonium ob metum in virum constantem cadentem, peccet lethaler.

⁶⁸⁷ *Duplex est casus, in quo questio potest habere locum.* Primus est, quando coactus fidei consensit. Secundus, quando verè. Certè quando fidei contrahit, certum est peccare. Quia aliud verbis profert, quam mente retineat, & ita mentitur. Docent id D. Tho. *in 4. dist. 29. q. vni. a. 3. quæst. iunc. 1. & Sotus ibi q. 1. a. 3.* Quod intelligo nisi ea verba materialiter proferret, ac si non esset significatiua: vel nisi equivocatione uteretur, ut Iuro, te accipere in meam, & velle in uxorem interius intelligendo, si teneor. Sic in alio simili, Sanchez *l. 1. d. 11. n. 2.* Quæsierim igitur, num hoc peccatum fidei contrahendi, quando nec materialiter, nec æquinoce verba proferuntur, lethale sit?

⁶⁸⁸ *Lethale est.* Quia videtur pernitiosum mendacium, cum fingens alterum re in gravi decipiat. Et quia quantum est ex parte sua irritat matrimonij sacramentum: Ergo peccat mortaliter, sicut si alia sacramenta irritaret absque debita intentione suscipiens, vel ministrans. Sic Scotus *in 4. dist. 29. q. vni. §. Hic dicitur.* suppleo. Gabr. *el. ibi. a. 2.*

⁶⁸⁹ *Lethale non est.* Quia metu consensum extorquenti nulla iniuria irrogatur, cum nullum ius habeat. Nec sacramento hic enim non irritat illud.

illud ficto illo consensu, sed irritum est iure Ecclesiastico; quamvis ille verè consentiret Ità Nauar. *sum. c. 28. addit. ad n. 51. c. 22. Palac. in 4. dist. 29. d. viii. Manu. to. 1. sum. cap. 231. n. 2. Petr. de Ledef. de matr. q. 47. a. 3. diff. 3. Sanch. l. 4. d. 16. n. 2.*

690 *Hoc varius mihi.* Existimo solummodo venialiter delinquere ob leue mendacium. Quia metum passus non decipit inferentem, sed ipse inferens à se decipitur: nosse enim deberet, non valere matrimonium altero etiam verè consentiente.

DVBIVM CLXVI.

An qui coactus metu cadente in constantem virum, verè consentit in matrimonium delinquat lethaliter.

691 *Delinquit lethaliter.* Delinquit lethaliter si conscius sit, matrimonium esse Ecclesiastico iure irritum. Quia quantum est ex parte sua irritum reddit Sacramentum, quod ministrat, & suscipit. Ergo amittit sacrilegium mortale, sicut si absolueret quis non subditum, vel minimè dispositum. Sic aliqui Doctores, quos memorat Petr. de Ledef. *de matr. q. 47. a. 3. qui sic distinguit.* Aut sic contrahens intendit, matrimonium inire, quatenus est naturalis contractus, seclusa Sacramenti ratione: & tunc non peccat; aut intendit matrimonium quatenus est contractus & sacramentum: & tunc peccat mortaliter peccato sacrilegij. Quia hic scit, se minime transferre corporis dominium, & tamen signo externo, & verbis significat, se transferre: Ergo in se graui mentitur contra sacramenti veritatem.

692 *Lethaliter non delinquit.* Minimè delinquit lethaliter verò consensu matrimonium graui extortum iniens, quamvis id irritum esse norit. Quia cum Christus Dominus non alterarit contractus matrimonij; naturam, sed eam illam manentem eleuarit, vt sit sacramentum: eo ipso, quod Ecclesia irritat contractum, manet irritum sacramentum, nec verba contrahentium sunt materia, & forma sacramenti: hoc enim habent quando ex illis contractus validus confurgit. Quando igitur aliquis metu contrahit sacramentum matrimonij, nec ipse irritat, nec ad irritationem cooperatur: cum enim Ecclesia illum irritet contractum, illa verba non sunt materia ac forma validi contractus, & subinde nec sacramenti. Ità Sanch. l. 4. d. 16. n. 6. Scot. in 4. dist. 29. q. viii. 8. De secundo. Couar. 4. decret. p. 2. c. 3. §. 4. num. 4. Palac. in 4. dist. 29. q. viii. Henric. l. 11. c. 9. num. 6. Nauar. *sum. Hisp. c. 28. addit. ad n. 51. c. 22.*

693 *Cum his opinor.* Certè Petri de Ledefma distinctionem minimè me percepsisse fateor; nam inter fideles non potest esse matrimonij contractus, quin sit sacramentum: vnde verè consentiens in matrimonium, in sacramentum consentit. Secundam itaque sententiam amplector adiciens, nec veniale in hoc casu delictum committi. Quia sic contrahens nō mentitur: ea enim verba. Accipio te in vxorē, hūc sensū patiūtur: Quantum est ex parte mea, accipio te: & hoc verissimum est, cū verum consensum habeat: & si est irritum matrimonium, non est ex parte sua, sed aliunde, nempe ex Ecclesiæ irritanti decreto.

DVBIVM CLXVII.

An metus leuis sufficiat, aliquando ad irritandum matrimonium.

694 *Aliquando licet metus sit, ad irritandum matrimonium.* Quamvis in foro Ecclesiæ externo matrimonium non irritetur ex metu non cadente in constantē virū, eo quod Ecclesia, quādo metus est levis, haud præsūmit coactum, sed spontaneum fuisse consensum, at in conscientia foro aliquando ex metu leui irritatur, quando scilicet consensus non est spontaneus, sed illo metu extortus, ita vt nullo pacto contrahens illud matrimonium iniret, nisi eo metu perterritus. Quia ideo metus grauis matrimonium irritat, quod plenam consensus libertatem impedit in viro constanti: Ergo similiter irritabit metus levis, tantum libertatis auferens in viro, qui natura sua adeo constans non est. Tunc enim verificatur absolute ratio Pontificis *Cap. cum locum, de spons. ibi: Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio interceat.* Sic Nauar. *sum. cap. 22. num. 51. Veracr. p. 1. spec. a. 8. concl. 7. Manu. to. 2. sum. c. 8. nu. 10.* Dicit esse probabile Ledef. *2. p. 4. quas. 49. a. 1. Henric. l. 11. c. 9. n. 3. & 4. liter. 7.*

695 *Namque si sit metus levis, non ad irritandum matrimonium.* Metus levis nonquam matrimonium irritat. Quia cum hæc irritatio matrimonij sit ex Ecclesiæ statuto, quæ punit & afficit actum externum, subuenit patienti metum graue, eo quod debuit, eligens ex duobus malis id, quod minus est, non autem subuenit. Vbi metus est levis, nam metum passus, leuiter ad rem tam grauem est motus. Sicut etiam ius ciuile iustissime fauet patienti iniustum grauem metum, contempto leui. *Reg. Vani timoris 145. ff. de reg. iur. lib. 7. tit. 33. part. 7. Ità D. Tho. in 4. dist. 29. quas. viii. art. 3. quæstion. 2. D. Bonau. ibi, quas. i. num. 4. Durand. q. 2. num. 5. & 8. Richard. art. 1. qu. 1. Palud. q. 1. a. 3. concl. 1. n. 10. D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 7. Ledef. 2. citat. Petr. de Ledef. de matrimon. quæstion. 49. art. 2. dub. 1. post 6. concl. Henric. lib. 11. c. 9. num. 3. Sanchez lib. d. 17. n. 5. & alij multi.*

696 *Anteriori iudicio.* Ego quidem priorem sententiam satis probabilem esse reor, & sustinentes, matrimonium metu contractum esse iure naturæ irritum, longe maiorem probabilitatem habere profitebuntur. Atqui solo iure Ecclesiastico irritum esse asserui, existimo secundam esse probabiliorem; quia solum irritauit matrimonium metu viri constantis initum.

DVBIVM CLXVIII.

An matrimonium antea nullum ob meam, postea reualidetur, ob copulam similiter metu extortam.

697 *Reualidatur.* Certum est, matrimonium ratione metus iniqualidum postea reualidari copula sublecuta absque coactione, vt deducitur ex *Cap. 2. de eo, qui duxit, & ex Cap. Insuper 4. Quæstion. verò num etiam reualidetur ob copulam simili metu extortam? Reualidatur quidem.* Quia

Sect. II. Dubia De Consensu Coacto. 123

Quia metus, quo quis cogitur ad copulam, quando matrimonium præsupponitur nullum, quamvis gravis, non est cadens in constantem virum, cogitur enim ad peccandum, ad quod constans non cogitur. Sic Palud in 4. dist. 29. *question. i. art. 4. Barthol. à Ledef. dub. 23. de matrimon. Angl. part. 1. de matrimon. question. de consen. coacto. art. 1. diff. 4.*

Minimè revalidatur. Quia copula gravi metu extorta nequit esse sufficiens ad id, siue copula post matrimonium factum quamvis nullum, sit signum externum exprimens consensum coniugalem: nam signum externum consensus ex merore uti potest pars contractus, est nullius valoris: siue non sit signum, sed tantum indicium matrimonij antea validè facti, ut existimus: nam copula extorta ex metu gravi, seu ingentis incommodi non est prudens indicium matrimonij antea validè facti: quamvis sit, quando non extorquetur ex magni incommodi metu. Ita Basil. l. 4. c. 17. Sanchez l. 4. d. 18. Covich. d. 28. dub. 4. Hurtad. d. 6. diff. 6. m. 21.

Cum his opinor, quia quamvis non sit viri constantis peccato consentire, adhuc ex metu magni incommodi ipse tamen metus, quoad id cogitur, est cadens in constantem virum; nam ex levi virum quantumvis constantem terret; ac concutit.

DVBIVM CLXIX.

An matrimonium metu contractum, si iuramento firmetur, red datur, validum.

Validum redditur saltem in conscientia foro. Quia renunciatio electionis metu facta est invalida, & renunciatio legitimæ: atsi iuramento stabiliantur, validæ sunt, ut de renunciatione electionis, constat ex *Cap. Ad aures de iis, que vi*: & de renunciatione legitimæ patet ex *Cap. Quamvis pactum, de pactis in 6.* Ergo similiter quamvis matrimonium metu contractum sit invalidum, si accedat iuramentum, validum reddetur. Sic aliqui apud Richardum in 4. dist. 29. a. 2. q. 3. quod ipse probabile esse indicat.

Minimè efficitur ex iuramento validum. Quia *Cap. 2. de eo qui dixit in matrim.* expressè habetur eum, qui post matrimonium metu contractum, & iuratum, aliam duxit permanens cum secunda, priusque matrimonium fuisse invalidum. Et ratio est, quia matrimonium metu contractum irritum est liberi, ac spontanei consensus defectu. *Cap. Cum locum de sponsal. at iuramentum non supplet consensus substantialis defectum.* Ita Sanchez l. 4. d. 20. n. 1. citans Abbatem, Natio, Sylvest. Arnil. Tabie. Palac. Angl. Pacia & alios.

Ego quidem tanquam certum existimo, huiusmodi matrimonium nullatenus effici ex iuramento validum. Quia aut iuratur aliquid præteritum, & tunc iuramentum non posset efficere validum matrimonium præteritum, quod ratione metus irritum erat: aut iuratur aliquid futurum, & tunc non potest efficere matrimonium, sed ad summum sponsalia: aut iuratur aliquid præsens, ut quod consentit iurans in id matrimonium, & tunc est sola testificatio consensus præ-

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.

sentis, qui ex metu est invalidus: Erga nullo pacto potest iuramentum matrimonium huiusmodi confirmare.

DVBIVM CLXX.

An iuramentum adiectum matrimonio metu gravi extorto, obliget, & non obliget: indigeatque relaxatione

Iuramentum adiectum matrimonio metu gravi extorto, licet non validat contractum, tamen obligat, relaxationeque indiget: sicut iuramentum soluendi usuras, non confirmat contractum, obligat tamen donec relaxetur. Quia id iuramentum non est contra bonos mores, ut cõstat ex *Cap. Inter cetera 2. q. 4.* Ergo est servandum. Hac enim ratione iuramentum soluendi usuras servandum esse docet Sanchez l. 1. d. 3. 2. m. 12. Sic Anton. *Cap. 2. de his, que vi, & ibi Abbas n. 8. Archidia. Cap. Inter cetera 2. q. 4. Turrecr. ibi.* Et id in foro conscientie esse consulendum docent Rosel. v. *Impedimenta imped. 10. m. 10.* & Sylvest. v. *Matrimonium 8. q. 11. dicto 8.*

Huiusmodi iuramentum non obligat, nec relaxatione indiget. Quia est contra bonos mores. Et quia Ecclesia non tantum irritat matrimonium metu initum, sed etiam iuramentum tali accedens matrimonio. *Cap. 2. de eo qui duxit in matr. vbi eum, qui contracto matrimonio, & iurato cum una ob metum mortis aliam duxit, definitur, cum secundum aliam contraxisse, & libere permittendum cum ea permanere.* Si tamen Ecclesia sentiret, velletque iuramenta obligare, adingeret, pro fractione iuramenti imponendam esse aliquam penitentiam, ut gessit *Cap. sicut de sponsal. vbi definit textus priora sponsalia iuramento stabilita dirimi per matrimonium, & subdit: Imposita ei penitentia competenti, quia priorem fidem irritam fecit.* Ita Abul. ad *capit. 5. Matrimon. question. 306.* Sotus in 4. dist. 29. *quest. 1. art. 1. Henric. lib. 11. cap. 9. m. 6. Petr. de Ledef. ques. 47. art. 3. circa 3. argum. dub. 2. Arag. 2. 2. question. 89. art. 7. concl. 4. Barth. à Ledef. de matrimon. dub. 23. post 3. concl. Ludovic. Lopez part. 2. Instrucl. de matrimon. cap. 40. Manu. tom. 1. sum. capit. 231. m. 4. & cap. 244. n. 4. Vega l. 2. sum. casu 514. Sanchez l. 4. d. 20. n. 15.*

Ego igitur horum hærens vestigiis, sic absolvo questionem. Si iuramentum apponatur matrimonio contracto per verba de presenti, ut *Duco te, & intro; me ducere, sicut matrimonium esse omnino nullum, ita etiam & iuramentum: unde nulla indiget relaxatione.* Quia tale iuramentum est assertorium, ex quo nulla confurgit in futurum obligatio, sed statim est verum, aut falsum, & ideo in illo non habet locum relaxatio. Si verò iuramentum adiciatur matrimonio coacto per verba de futuro, si sit iuramentum de non contrahendo illi matrimonio, absque novo consensu & ratificatione illius non obligat, nec relaxatione indiget. Quia est contra bonos mores & culpa lethalis uti matrimonio nullo, quale est illud metu initum, nec conualescere potest absque novo consensu. Denique si iuramentum sit de

L 2 futuro

OBAR
de Mon
III. IV.
IV.

703
Auctor solutio.

futuro, nimirum de non contrahendo, sed de rato habendo illo matrimonio nouo consensu liberorunt perinde est, ac iurare, se de nouo contracturum matrimonium, siue sponsalia iurare, cuius resolutio ad proximum Dubium pertinet.

D V B I V M C L X X I.

An sponsalibus metu graui contractus iuramentum accedat: Obliget donec relaxetur?

706
Obligat, &
relaxatur
relaxatione.

Iuramentum id obligat, indigetque relaxatione, sicut iuramentum soluendi usuras. Quia id iuramentum non vergit in salutis eternæ dispendium, potes enim absque omni culpa seruari, maxime cum ad redimendum propriam vitam, licitum sit, obligare se ad contrahendum: Ergo obligat iuxta regulam traditam Cap. Cum contingat, de iureiur. & Cap. Quamuis patrum, de pactis in 6. Sic Syluest. verb. sponsalia, quæf. 6. Fortuni. de ult. sine illat. 21. num. 411. & 483. Tanquam probabile defendunt Richard. in 4. dist. 29. a. 1. q. 2. Palud. q. 1. d. 5. Tenet Bonan. 3. p. d. 39. a. 1. q. 2. Sotus l. 8. de iust. q. 1. a. 7. Henric. l. 1. c. 9. n. 6. Palac. in 4. dist. 29. d. vni. Petr. de Ledes q. 47. a. 3. dub. 3. & alij.

707

Non obligat,
nec relaxatio
ne indiget.

Id iuramentum non obligat, & ideo relaxatione non indiget. Quia dum contractus aliquis ob publicam utilitatem prohibetur, si iuramento stabiliatur, nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget, vt doctissime probat Sanch. lib. 1. d. 32. num. 9. sed sponsalia coacta, quæ sunt initium matrimonij, prohibentur ob publicam utilitatem, sicut & ipsum matrimonium coactum: oriuntur enim inde seditiones inter coniuges & in Republica, male proles educationi consuevit: Ergo iuramentum illis accedens minime obligat. Ità Richard. & Palud. pro parte prima citati, quamuis Problematicè vtramq; defendant, magis in hæc videntur inclinare, cum eam vltimo in loco constituent. Caiet. licet subdubitan, verb. Per iurium c. 2. de periur. promissor. D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 18. §. 1. Almain. in 4. dist. 29. Sotus ibi. q. 1. a. 3. Manu. tom. 1. sum. c. 231. concl. 4. n. 4. & cap. 244. concl. 4. numer. 4. Vega lib. 2. sum. casu 514. Sanch. l. 4. d. 21. n. 3.

708

Secundam
sententiam
probabiliorẽ
esse reor.

Primam sententiam valde probabilem esse reor, præfero autem secundam. Quia Cap. Ex literis, de sponsal. impub. per quod irrita sunt sponsalia metu coacta expresse de sponsalibus uratis loquitur, ibi: Ex literis tue fraternitatis accepimus, quod puella quadam anno duodecimo iurata fuit, & desponsata cuidam puero. Monuerim, quando metu leui contracta sunt sponsalia & iuramento stabilita, quamuis valida sint, vt secluso iuramento valida erant, minime iuramentum id talem in foro conscientie contractum confirmare; quare potest contrahens illis contrahere obtemperare ab Episcopo absolutione iuramenti.

D V B I V M C L X X I I.

An pena anathematis imposita à Tridentino Dominis temporalibus, ac Magistratibus qui suos subditos, vel quoscumque alios ad matrimonia cogunt, sit excommunicatio maior?

Certum est, Ecclesiasticum Principem posse cogere Baptizatos sibi spiritualiter subditos: & Principem secularẽ non baptizatos sibi subditos temporaliter, ad incedendum matrimonium, quando id exigit bonum commune, aut alia causa, ob quam ipsi subditi contrahere teneantur. Potrò Domini temporales, & Magistratus, qui suos subditos, vel quoscumque alios ad matrimonium cogunt iniuste siue directè, siue indirectè, à Tridentino sess. 4. cap. 9. anathematis pena puniuntur. Quæsierim igitur, num hæc anathematis pena sit pena excommunicationis maioris?

Non est excommunicationis maioris pena, sed sollemnis maledictionis. Quia verbum anathema talei maledictionem videtur significare. Et quia idem Tridentinum in ead. sess. c. 6. vbi voluit raptorem excommunicationis pena puniri, id expressit, dicens sit, ipso iure excommunicatus. Sic Veracet. in append. ad Specul. p. 1. d. 9.

Est quidẽ excommunicationis maioris pena. Quia ipso in iure nomine Anathematis excommunicatio maior significatur, vt constat ex c. Debeat q. 1. & ex c. fin. 30. q. 4. Et quia in præfato Tridentini decreto dicitur, sub anathematis pena, quam ipso facto incurrant: maledictio autem sollemnis nequit ipso facto incurri, quia ferenda est ab Ecclesia. Ita Sanch. libr. 4. d. 22. Coninch, & Henric. quos sequitur Hurtad. d. 6. diff. 7. & alij.

Existimo anathema non significare maledictionem sollemnem, sed excommunicationem maiorem, & ad summum eam, cui, quando fertur ab homine, additur sollemnis maledictio. Quod verò Tridentinum c. 6. excommunicationis nomine raptorem excommunicet, non conuincit, id etiam anathematis nomine non fieri.

D V B I V M C L X X I I I.

An parentes, qui coactione iniusta & graui filium ad matrimonium compellunt, incurrant illam anathematis, seu excommunicationis, maioris penam?

Sic, parentes posse cogere filios ad matrimonium, quando filij alias promissione, aut alio modo tenentur, quamuis coactione valde moderata, vt decet patre; quando verò alias non tenentur, & nolunt statim matrimonij eligere, sed meliorẽ, vt cœlibatus, vel Religionis, non posse à patribus adhuc paterna increpatione ad matrimonium cogi. Quia contra rationẽ est, filius, qui sui iuris est, ad statum eligendũ, & vlt. meliorem eligere, cogi adhuc leuiter ad statum minus perfectum. Igitur quæstioni do, an parentes, qui coactione graui & iniusta sufficienti ad mortale, compellunt filium ad matrimonium, illam

Sectio II. Dubia. De Consensu Coacto. 125

illam anathematis seu excommunicationis maioris poenam incurrant à Tridentino *sesi. 24. c. 9. latam.*

Proterius incurrunt. Quia Tridentinum generaliter loquitur dicens: *Precipit Sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, dignitatis, ac conditionis existant, sub anathematis poena. &c. Sic Ludou. Lop. p. 1. Instrum. c. 44. Albornoz l. 4. de arte contrah. tit. 1.*

Minimè incurrunt. Quia Tridentinum tantum loquitur de Dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori seculari, ut constat ex prioribus verbis, in quibus tantum de hisce loquitur: & ex particula, *Quare* immediatè antecedente ad decretum, in quo id præcipitur, quæ est causalis præcedentium: & ex posterioribus verbis, nempe *Ne subditos nos cogant*: ac proinde illa particula, *Omnibus cuiuscunque gradus, &c.* tantum appellant supra antea memoratos Magistratus, ac Dominos. Ità Coninch d. 28. sub. 5. Henric. l. 1. c. 6. Sanch. l. 4. d. 22. & alij apud ipsum.

Hoc verius esse reor, indèque colligo, Patet, quia eam excommunicationem non incurrit: quia iurisdictione in externo foro non fruitur, saltem seculari: neque Episcopum, qui dominus temporalis non sit; quia non habet iurisdictionem in foro externo seculari: imò neque Imperatorem, neque Regem, licet præfata iurisdictione potantur; quia hi exprimi debent, ut exprimuntur *sesi. 22. cap. 11. & in Bulla Cornæ Domini.*

DVBIVM CLXXIV.

An filius teneatur, inire matrimonium, quod pater promissit, aut præcipit.

717 *Novit. sup. p. 1.* Certum mihi, parentum consensum non sufficere ad matrimonij filij valorem, ut definitur in *can. sufficit 27. qu. 2. & in can. Vbi non est 30. qu. 2. de quo lege Bellarmi. lib. 1. de matr. c. 19. & 10.* Requiro tamen, num filius teneatur ad inendum matrimonium, quod pater promissit, vel præcipit: & quæstio procedit ex suppositione, quod filius statum meliorem non eligat, quia ut pater; & ex suppositione, quod matrimonium à patre promissum, aut præceptum, non sit filio indignum; quia si ei indignum sit, non potest à patre ad illud obligari.

718 *Novit. ma. p. 1.* Filius tenetur matrimonium contrahere, quod parentes promissere, & fieri volunt. Quia deducitur ex *Cap. 1. de desponsat. inpub. vbi dicitur: Postquam filius ad perfectam ætatem pervenerit, omnino debet, hoc implere.* ibi autem sermo est de sponsione contrahendi matrimonium facta à patre pro filio. Et quia parentibus incumbit liberis has, vel illas nuptias procurare: Ergo liberi parentibus quoad hoc tenentur obedire. Sic Navar. *sum. c. 14. numer. 15. Rebel. qu. 14. sect. 2. Bellarm. lib. 1. de matr. cap. 19.*

719 Non tenetur filius, inire coniugium, quod parentes promissere, aut volunt. Quia matrimonio *Escob. & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.*

nium est quasi quædam perpetua servitus: Ergo quilibet aut liber & sui iuris, & à cuiuscunque alterius voluntate independens, ad illud contrahendum, vel non contrahendum; durum enim esset, homines pro mera aliorum voluntate, quamvis parentum, contra propriam, ad perpetuam quasi servitutem adigi. Ità Sanchez *libr. 4. d. 23. Coninch. d. 28. dub. 1. Hurtad. d. 6. diff. 9. numer. 33. Richar. in 4. dist. 29. art. 1. q. 4.*

Ego existimo, non tantum filium esse liberum, & independentem à parentum voluntate ad contrahendum, & non contrahendum: sed ex suppositione etiam quod eligat statim coniugale esse liberum ad hoc aut illud coniugium inendum. Quia adhuc ex suppositione, quod quis velit contrahere, & fieri quasi servus, durum est, & contra rationem, pro sola voluntate parentum adigi ad hanc, aut illam quasi perpetuam servitutem. Annon coniugium exigit indissolubilem vitæ societatem mutuo amore conglutinatam? Ergo ab eius natura alienum videtur, aliquem aliena voluntate obligari ad hoc, aut illud coniugium, præsertim cum raro amemus ea, in quæ aliorum adigimur imperio

DVBIVM CLXXV.

An filij possint, licitè, hoc, aut illud coniugium, inuitis parentibus, inire.

721 *Certum quid supponit.* Certum est ad valorem matrimonij filiorum non esse necessarium parentum consensum, sed absque eo, imò contra eum posse validè fieri. *Cap. cum virum, 12. de Regular. & Trid. ses. 24. c. 1. Lege Bellarm. l. 1. de matr. c. 19. Quæsierim viro, num id filij possint licitè præstare?*

722 *Non possunt licitè.* Filius non potest licitè, parentibus inuitis matrimonium contrahere. Quia id videtur contra pietatē, ac reverentiā parentibus debitā, cuius signū est, quod parentes communiter gravissimè offendantur. Sic Sotus in 4. dist. 28. q. 1. n. 1. Rebel. q. 14. sect. 1. Bellarm. citat.

723 *Licitè, sed sumit.* Filius id licitè potest. Quia quilibet adhuc ex suppositione quod velit contrahere, liber est quoad statum matrimoniale: durissimum enim esset quoad illud ob eius perpetuitatem & onera ab alterius pendere voluntate, quamvis patris: Ergo filius libere, ac licitè potest, non solum non inire matrimonium, quod pater vult, quod Dubio proximo dixit: sed etiā inire quod sibi placuerit. Ità Sanchez *libr. 4. d. 23. Coninch 28. dub. 5. Valq. d. 4. m. 24. Hurtad. §. d. 6. diff. 10.*

724 *Idem assero.* Idem assero, credens filium sic contrahendo, nullam in parentes impietatem, aut irreverentiam irrogare. Fateor, aliquando, cum matrimonio fit contra eorum voluntatem, offendi non leviter: sed non offenduntur tanquam iniuriati contra debitum pietatis, sed contra debitum honestatis, seu decentiæ: decens enim est filium patris voluntati conformari. Attamen quamvis non sit contra reverentiam parentibus debitam filiis, illis inuitis, hoc, aut illud matrimonium contrahere, eis tamen inconsultis, seu non certioribus factis.

126 Theologiae Moralis. Lib. XXV.

dis contrahere coniugium credendum esse grauem irreuerentiae defectum, & mortale peccatum: nisi quando filij timerent, parentes iniuste matrimonium impedituros: aut quando adest alia rationalis causa occultandi parentibus matrimonij ineundi consilium.

DVBIVM CLXXVI.

An filia inuitis parentibus nubens, aeterno iure Casareo possit & non possit ab eis exheredari, si indigno nubat.

⁷²⁵ *Potest quidem, si nubat indigno. Quia*
Auth. Vi cum, de appellat. cognosc. §. Aliud quoque, ver. causas, vna ex causis, ob quam filius exheredari potest, numeratur, si grauem, & inhonestam iniuriam patri intulerit: talis est haec, inducit enim odium capitale teste Baldo, l. Omnem Ergo poterit exheredari. Sic Goffred. sum. tit. de despons. impub. n. 13. Bald. l. si pater, C. de despons. & l. Neque filium, C. de mptis. Anchar. c. de despons. impub. & c. vni. eodem tit. in 6. Francus ibi, §. Porro. n. i. & 2. Ioan. Lup. c. Per vestras de donat. in vir. & uxore notab. §. 5. n. 1. Mencha. de success. creat. p. 1. l. 1. §. 10. n. 6. 23. addens, id verum esse, licet digno nupserit.

⁷²⁶ *Minime potest ob hoc exheredari. Quia*
Auth. Vi cum, dicitur, exheredari posse filiam, si alicui ex praedictis parentibus volentibus sua filia, vel nepoti maritum dare, & dotem, & secundum vires substantiae suae pro ea praestare, illa non consenserit, sed luxuriosam vitam elegerit: si vero usque ad viginti quinque annorum aetatem peruenierit filia, & parentes distulerint eam marito copulare, & forsitan ex hoc contigerit in suum corpus eam peccare, aut sine consensu parentum marito se (libero tamen) coniungere: hoc ad ingratitudinem filiae nolumus imputari. Quod Authenticum explicans lib. 5. tit. 7. par. 6. sic ait: Otro si quando el padre quiescise casar su fija, y la dotasse segun la riqueza que el ouiesse, e segun que perteneciese a ella, e a aquel, con quien la queria casar, e despues de esto ficiere vida de mala muger en pueria, podria el padre desheredarla por tal razon. Pero si el padre alongasse el casamiento de su fija de manera que ella pasasse de eda de venticinco años, si despues de esto ficieste ella ierro enemiga de su cuerpo, o se casasse contra la voluntad de su padre, non podria el desheredarla por tal razon. Ergo desideratur, vt filia inuitis parentibus nubens, simul vitam luxuriosam eligat. Ita Palud. in 4. dist. 28. q. 2. nu. 33. Sotus dist. 29. q. 1. a. 4. ad 4. Henric. l. 1. c. 6. n. 3. P. Mol. tom. 1. iust. & iure tract. 2. d. 176. Sanchez l. 4. d. 24. nu. 3. citans ex Iurisperitis Hostiens. Andre. Anton. Cardinal. & alios.

⁷²⁷ *His haec inferens, tres condiciones desiderari, vt filia inuitis parentibus nubens, exheredari possit. Prima est, vt parentes velint eam matrimonio collocare, & dotem iuxta vires suae substantiae tradere. Secunda vt filia illi matrimonio repugnet, ac simul vitam luxuriosam eligat. Tertia, vt sit minori viginti quinque annis. Monuerim non sufficere, si semel aut iterum filia furum sui corporis copiam fa-*

ciat: sed necessum esse, apud lupanar impediam gerere conuetudinem, vt possit exheredari.

DVBIVM CLXXVII.

An attento iure Regio Castella, possit filia, inuitis parentibus, nubens exheredari.

⁷²⁸ *Potest plane, licet vigesimum quintum annum excoesserit. Quia l. 49. Tauri, qua hodie est l. 1. a. v. l. 5. recop. dicitur, posse exheredari filiam, matrimonium, quod Ecclesia iudicat clandestinum, contrahentem. Dicunt enim Perez, & Spino citandi, appellari ibi clandestinum quoad hanc poenam, quod sine patris consensu contrahitur. Et quia l. 2. de los casamientos l. 3. fori. dicitur, posse exheredari filiam nubentem abique parentum consensu vel fratrum sub quorum potestate manent, parentibus defunctis. Vbi Suar. n. 4. ait, licet leges fori non plus valeant, quam vsu receptae sint, & illas alleganti incumbat vsus probare: secus esse in hac lege, quia est per pragmaticam quandam Ioannis II. approbata. Sic Sotus in 4. dist. 29. q. 1. art. 4. ad 4. Perez l. 4. ordinat. tit. 1. l. 1. §. Clandestinum. Spino specul. testam. Glor. 20. num. 66. limitans n. 67. nisi excedat viginti quinque annos, contra Sotum.*

⁷²⁹ *Minime potest. Quia leges citatae id non probant. Non lex 49. Tauri, nam loquitur de matrimonio clandestino, quale non reputatur eo quod desit patris consensus. Non lex fori, quia non est vsu recepta: quod ad eius obligationem desideratur. Nec pragmatica illa Ioannis II. habetur in noua recopilatione, cum tamen in pragmatica quadam nouae compilationis initio posita statuatur, nullas leges Regni obligare praeter inibi insertas, ac partiarum leges. Ita Sanch. l. 4. d. 24. n. 15. Gutier. l. 2. pract. q. 1. n. 28. Azue. l. 5. recop. tit. 1. & l. 2. n. 6. Gratian. reg. 199. n. 23. Segura direct. iudic. 2. p. 15. n. 36.*

⁷³⁰ *Scio validius vrgeri posse oppositam sententiam probabilitatem per legem 10. tit. 1. p. 4. ibi. Pero si aquel, con quien el padre quiere casar alguna dellas, fuesse tal, que conuiesse, e que seria assaz, bien casada con el, maguer que la non puede aprer, que cumpla lo que el auia promerido, puedela desheredar. &c. E esto se entiende, si despues de esto, se casasse ella con otro contra voluntad de su padre, o si ficieste mal da de cuerpo. Dixerim tamen hanc legem esse correctam per legem 5. tit. 7. p. 6. iuncta l. 8. vbi habetur, ob nullas alias causas, posse filiam exheredari, quam illis legibus expressas, in quibus haec minime continetur.*

DVBIVM CLXXVIII.

An pater teneatur, dotare filiam viginti quinque annis maiorem ipso inuito nubentem.

⁷³¹ *Teneatur, si filia promissit dotem: secus si non promissit. Quia sibi debet imputare non contraxit, quod de dotis promissione desit non egerit. Sic Bartol. l. Obligamur, sine ff. de actio. & oblig. Abbas*

Secl. II. Dubia De Consensu Coacto. 127

Abbas *c. 1. de despons. impub. n. 6. Præposit. ibi. n. 3. Montali. lib. 1. c. titul. 1. p. 4. Syluest. ver. Dos. qu. 4. & ibi Tabie. qu. 3. num. 4.*

⁷³⁵ Tenetur quamvis filia non promiserit dotem, indignoque nupserit. Quia filia ex consensu patris nubenti absque dotis promissione tenetur pater dotem constituere: sed filia maiori viginti quinque annis non est culpæ tribuendum, sine patris consensu nupsisse, cum pater fuerit in mora. *Authent. sed si post Cod. de iussu. testam. & lib. 5. titul. 7. part. 6.* Ergo non est, cur dotē debeat priuari. Ita Menoch. *de præsumpt. præsump. 1. 89. num. 5. 8. & indistin. de quando maior nupit indigno, tenet Francus cap. vii. §. Porro, num. 1. & 1. de despons. impub. in 6. Baëza de non melior filiabus. cap. 18. n. 2. Ripa. lib. 1. num. 57. ff. solut. matrim. Sanch. lib. 4. d. 16. num. 11.*

⁷³³ Longè veriore hanc partem existimo. Ripamque, & Baëzam clarè locutos, etiam quando nulla dotis promissio præcessit. Quia statim in minore viginti quinque annis, ea distinctione utuntur, an promiserit, nec nescientes utique debere à patre dotari, si ipsa promiserit dotem, secus, si non promiserit.

DVBIVM CLXXIX.

An teneatur pater dotare filiam viginti-quinque annis, ipso invito, nubentem indigno.

⁷³⁴ Certum mihi, si minor nupsit sine consensu patris digno, teneri patrem eam dotare. Quia pater tenebatur eam tradere marito, dote tradita: cum autem ipsa digno nupsit, rem, ad quam tenebatur pater, vtiliter gessit: sicut si emerit aliquid sibi necessarium, ad quod emendum teneretur pater, licet sine patris consensu emerit filia, pater soluere tenebitur. Quæstio igitur est, num pater filiam dotare teneatur, si nubat indigno?

⁷³⁵ Dotare tenetur, licet contra eius voluntatem indigno nupserit. Quia cum dos loco alimentorum successerit, imò favorabilior sit, quam alimenta: sicut nequit pater, hanc filiam alimentis privare, ita à fortiori nequit privare dote. Sic Ioan. Lupus cap. Per vestras, de donat. inter virum, & uxorem, notab. 3. cap. 10. & §. 13. num. 1. & §. 15. num. 1. & toto §. 16. & inspecto iuris rigore, dicit esse veram Molli. lib. 2. de primogen. cap. 16. num. 8. explicans, licet dotem non promiserit, nupsitque indigno. Patetur tamen, minorem dotem esse dandam, attenta minori viri qualitate. Imola dicit hanc sententiam forte esse veram cap. Accedens, num. 8. de procurat. Iason. *Authent. Sed si post. sine, Codic. de inoffic. testam. docet, posse teneri.*

⁷³⁶ Si indigno nupsit, dotare non tenetur. Quia non videtur æquum compellere parentes, ad dotandam filiam, quæ turpi matrimonio totum familiæ decus deturpavit. Ita Gloss. ad cap. de raptor. sine, 36. quæst. 1. Archidiacon. ibi. Ioan. Andr. cap. Accedens, sine, de procurat. Anton. ibi. n. 16. Practica Forens. tit. de dote, §. 2. 2. Francus Cap. vii. §. Porro n. 1. & 2. de sponsat. impub. in 6. Ripa num. 59. Couar. num. 7.

Ego quidem assero, si minor absque patris consensu, & dotis promissione digno nupsit, teneri patrem eam dotare. Quia rem, ad quam tenebatur pater vtiliter gessit, licet in modo nubendi deliquerit. Si autem filia indignum maritum elegit, sed ita diues esset, ut alimentis sufficientibus potiretur, non teneri patrem filiam dotare. Atsi alimentis earent, teneri patrem eam dotare in modica quantitate ad vitam necessaria: & hoc ob æquitatem naturalem, ne fame depereant. Addiderim, patrem teneri alimenta præstare filio absque eius consensu ducenti uxorem, si aliunde non habeat: & non tantum filio pauperi, sed etiam eius uxori, si quia a liberis, §. si vel parens, ver. Non tantum, ff. de liber. agnosce. Quæsieris, quale matrimonium dicatur indignum, ut filij illud ineuntes dote, & alimentis non necessariis ad vitam privari possint? Porro is coniux dicitur indignus, cui alter matrimonio colligari absque dedecore iuxta Civitatis mores nequit. Indignus etiam iudicatur ex bonis animi, ut si coniux malis sit moribus imbutus, verbi gratia, meretrix erit indigna coniux: & vir, qui lenonis obit officium. Assolet indignus etiam coniux vocitari ex bonorum fortune defectu, nisi aliunde excessus hic in diuitiis, aliter compensetur, verbi gratia, si pauperior, nobilitate excedat. Didici ex Sanchez lib. 4. d. 26. num. 22. 23. & 24.

CAPVT XVII.

Circà Consensum Conditionatum.

DVBIVM CLXXX.

An hæc conditio, si Deus voluerit, sit generalis, ita ut reddat, contractum matrimonij conditionalem.

⁷³⁸ VERBONON, matrimonio aliquid, posse adici per modum conditionis, cum scilicet adicitur suspendens contractum, sub cuius existentia, & non aliter velis contractum celebrari. Nam de natura conditionis est, suspendere, & facere, ut actus possit se habere ad esse, & ad non esse, lib. 1. titul. 4. & l. si ita, ff. de verborum obligation. Verum quædam sunt conditiones generales, ita appellatæ, quia tacite cuilibet contractui insunt, quamvis non exprimantur: ut si viscerimus. Aliæ sunt speciales, quarum quædam intrinsecæ, quæ matrimonio ex necessitate insunt, nam sine eis constare nequit: ut si non es consanguineus, si non es monialis contrahere tecum. Aliæ sunt extrinsecæ: & rursus harum quædam sunt necessario eventuræ, ut Contrahere tecum, si sol orietur. Aliæ omnino impossibiles, ut si colum digito tetigeris. Aliæ contingentes, & possibiles: